

چکیده:

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی یکی از راه‌های تأمین منابع مالی است که در اکثر کشورها مورد استفاده قرار می‌گیرد. این روش ابزار مهمی برای کشورهاست تا به مزیت رقابتی در سطح بین‌المللی دست یابند. در این مقاله پس از مقدمه و بررسی روند اخیر جریان سرمایه در جهان، اهداف مناسب برای سرمایه‌گذاری خارجی مشخص شده و عوامل و مراکز مهم جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی معرفی می‌گردند. سپس مزیت‌های نسبی ایران از دید سرمایه‌گذاران خارجی تعیین شده و دلایل ناتوانی جذب سرمایه در ایران و عدم تمایل سرمایه‌گذاران خارجی به سرمایه‌گذاری در ایران مشخص می‌گردد. در ادامه، شرایط لازم جهت تشویق سرمایه‌گذاران خارجی برای سرمایه‌گذاری در ایران بررسی می‌گردد. در بخش دیگری از مقاله با معرفی شاخص رقابت‌پذیری کشورها و شناخت عوامل محاسبه شده در تعیین شاخص مزبور، به برآورد رابطه بین شاخص رقابت‌پذیری و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی می‌پردازیم. در پایان، با نتیجه‌گیری مناسب از مباحث عنوان شده و با تأکید بر اهمیت سیاست‌گذاریهای دولت و پیش‌بینی اولویتهای خاص برای سرمایه‌گذاران، به اهداف موردنظر در این مقاله می‌رسیم.

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، ابزاری برای رقابت‌پذیری

مهندس آرش شاهین

۱- مقدمه:

از یک سوم کل سرمایه‌گذاری خارجی را به خود اختصاص داده‌اند. توزیع منطقه‌ای جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در سال ۱۹۹۶ نشان می‌دهد که کشورهای آسیای شرقی همچنان بیش از نیمی از جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به اقتصادهای در حال شکوفایی را علی‌رغم کاهش اخیر صادرات و ضعف بازار بورس این کشورها به خود اختصاص داده‌اند.

آمریکای لاتین نیز بخش قابل توجهی از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را در بر گرفته و به دنبال آن شاهد کشورهای اروپای شرقی و آسیای مرکزی هستیم. در مقایسه با این مناطق، همچنان شاهد ضعف آسیای جنوبی و آفریقا در فرآیند جذب سرمایه‌گذاریهای مستقیم هستیم. برای توضیح بیشتر، جدول (۱) و نمودار (۱) را مشاهده نمایید.

در مقایسه با ادوار قبلی که بیشترین تحرک سرمایه بین کشورهای صنعتی بود، امروزه شاهد جریان سرمایه‌های خصوصی بسوی کشورهای در حال توسعه هستیم که عملاً جایگزین کمک‌های مالی شده است. در این فرآیند، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از سایر طرق جریان مالی پیشی گرفت و بصورت شکل مسلط سرمایه‌گذاری در کشورهای در حال توسعه در آمد. در حالیکه کشورهای پیشرفته صنعتی به صورت یک گروه متشکل همچنان بعنوان بزرگترین مقصد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی باقی مانده‌اند، ولی بازارهای روبه رشدی از قبیل چین، مالزی، مکزیک و تایلند بعنوان جایگاه رو به تزاید سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در میان کشورهای در حال توسعه در دهه ۱۹۹۰ درآمده‌اند و در سال ۱۹۹۵ مجموعاً بیش

جدول (۱) - خالص جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اقتصادهای در حال شکوفایی، ۱۹۹۰-۹۶ (میلیارد دلار)

کشور	۱۹۹۰	۱۹۹۱	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶
کانادا	۷/۸۵	۲/۷۴	۴/۵۲	۵/۰۰	۷/۳۰	۱۰/۷۹	-
فرانسه	۱۳/۱۸	۱۵/۱۵	۱۲/۸۴	۲۰/۷۵	۱۶/۶۳	۲۳/۷۴	-
آلمان	۲/۵۳	۴/۱۱	۲/۶۴	۱/۸۲	۰/۸۱	۸/۹۴	-
ایتالیا	۶/۴۱	۲/۴۰	۳/۹۵	۴/۳۸	۲/۱۶	۴/۸۸	-
ژاپن	۱/۷۶	۱/۳۰	۲/۷۶	۰/۱۳	۰/۹۲	۰/۰۶	-
انگلستان	۳۲/۴۳	۱۶/۲۱	۱۶/۱۴	۱۵/۵۴	۱۰/۳۰	۲۲/۰۳	-
آمریکا	۴۷/۹۲	۲۲/۰۱	۱۷/۵۸	۴۳/۰۱	۴۹/۷۶	۶۰/۲۳	-
چین	۳/۵۰	۴/۴۰	۱۱/۲۰	۲۷/۵۰	۳۳/۸۰	۳۵/۸۰	۴۲/۳۰
مکزیک	۲/۵۰	۴/۷۰	۴/۴۰	۴/۴۰	۱۱/۰۰	۷/۰۰	۶/۴۰
مالزی	۲/۳۰	۴/۰۰	۵/۲۰	۵/۰۰	۴/۳۰	۵/۸۰	۶/۲۰
برزیل	۱/۰۰	۱/۱۰	۲/۱۰	۱/۳۰	۳/۱۰	۴/۹۰	۵/۵۰
سنگاپور	۵/۵۷	۴/۸۹	۲/۲۰	۴/۶۹	۵/۴۸	۴/۷۷	۵/۸۰
اندونزی	۱/۱۰	۱/۵۰	۱/۸۰	۲/۰۰	۲/۱۰	۴/۳۰	۲/۹۰
هنگ‌کنگ	۱/۷۳	۰/۵۴	۲/۰۵	۱/۶۷	۲/۰۰	۲/۱۰	۲/۰۰
تایلند	۲/۴۰	۲/۰۰	۲/۱۰	۱/۸۰	۱/۴۰	۲/۱۰	۱/۷۰
آرژانتین	۱/۸۰	۲/۸۰	۲/۶۰	۳/۵۰	۰/۶۰	۱/۳۰	۴/۲۰
مجارستان	۰/۰۰	۱/۵۰	۱/۵۰	۲/۴۰	۱/۱۰	۴/۵۰	۲/۲۰
لهستان	۰/۱۰	۰/۳۰	۰/۷۰	۱/۷۰	۱/۹۰	۳/۷۰	۴/۲۰
شیلی	۰/۶۰	۰/۵۰	۰/۷۰	۰/۸۰	۱/۸۰	۱/۷۰	۲/۲۰

منبع: صندوق بین‌المللی پول، آمارهای بین‌المللی، آوریل ۱۹۹۷

منبع: بانک جهانی، گزارش توسعه مالی در جهان، ۱۹۹۷

۲- اهداف مناسب برای سرمایه‌گذاری خارجی:

برخی از اهداف مناسب برای سرمایه‌گذاری خارجی را می‌توان به شرح زیر بیان کرد:

- ۱- ایجاد رابطه دو جانبه به منظور گسترش بازار و افزایش قدرت رقابت.
- ۲- ایجاد زمینه تبادل فرهنگی به منظور ارتقاء زندگی بشر.
- ۳- ایجاد هم‌افزایی از طریق بهره‌گیری مناسب از مجموعه امکانات هر دو طرف.
- ۴- کوتاه کردن فاصله تولیدکننده با مشتری به منظور کاهش هزینه‌ها.

۳- عوامل مهم جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی:

پنج عامل مهم بعنوان عوامل اصلی جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی تعیین شده که به ترتیب اولویت عبارتند از:

- ۱- اندازه بازار کشور مقصد.
- ۲- رشد مورد انتظار بازار کشور مقصد.
- ۳- امکان خارج کردن سرمایه و سودهای بدست آمده.
- ۴- بهره‌وری و رفتار کارکنان.
- ۵- امکانات زیربنایی.

۴- مراکز مهم جلب سرمایه‌گذاری در جهان:

طی یک نظرخواهی که در گزارش مجمع جهانی اقتصاد ارائه شده، تعداد پنج کشور که بیشترین میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را جذب می‌کنند، به ترتیب اولویت

● امروزه شاهد جریان سرمایه‌های خصوصی بسوی کشورهای در حال توسعه هستیم که عملاً جایگزین کمک‌های مالی شده است.

مکزیک هستند. سپس روسیه و کشورهای اروپای شرقی قرار دارند و بنظر می‌رسد همزمان با ایجاد نهادهای مرتبط با اقتصاد بازار در این کشورها، جاذبه آنها برای پذیرش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ارتقاء خواهد یافت.

۵- مزیت‌های نسبی ایران از دیدگاه سرمایه‌گذاری خارجی:

مزیت‌های نسبی ایران برای سرمایه‌گذاران خارجی، هزینه تولید پائین و قدرت رقابت بیشتر در صحنه بین‌المللی است. این مزیتها از دیدگاه سرمایه‌گذار خارجی به گروههای زیر طبقه‌بندی می‌شوند:

- ۱- مزایای نسبی مرتبط با فرهنگ و تاریخ کشور.
- ۲- مزایای نسبی با فراوانی عوامل تولید بخصوص نیروی کار ارزان.
- ۳- مزایای نسبی مرتبط با موقعیت جغرافیایی کشور و بخصوص هزینه حمل‌ونقل و دسترسی سریعتر به بازارهای منطقه.
- ۴- مزایای نسبی مرتبط با فراوانی منابع طبیعی.

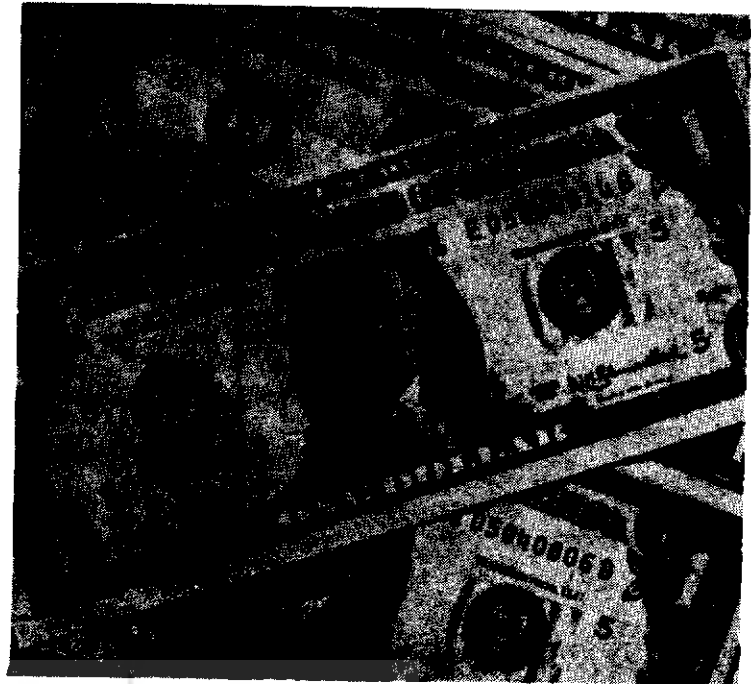
۶- بررسی دلایل ناتوانی جذب سرمایه با توجه به شرایط فعلی کشور:

در ارتباط با این موضوع، مهمترین کمبودها و مشکلات به شرح زیر می‌باشند:

- ۱- بالا بودن نرخ بیکاری و لزوم ایجاد

عبارتند از:

- ۱- چین ۲- ایالات متحده ۳- هندوستان
- ۴- اندونزی ۵- برزیل. به ترتیب بیشترین میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را جذب می‌کنند. در چین، رشد اقتصادی و گسترش سریع بازار داخلی عامل کشش مهمی برای جلب سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی محسوب می‌شود. ایالات متحده تنها کشور صنعتی و توسعه یافته است که در بین ۵ کشور اول قرار دارد و بزرگترین اقتصاد جهان و بزرگترین بازار جهان را در زمینه کالاهای مصرفی و یا کالاهای سرمایه‌ای دارا می‌باشد. اقتصاد این کشور بر روی سرمایه‌گذاری خارجی کاملاً باز است. سه کشور بعدی، یعنی هندوستان، اندونزی و برزیل هم بازارهای در حال شکوفایی هستند. پس از این کشورها، مالزی و

۲- علی‌رغم اینکه فرهنگ غنی داریم، ولی جامعه ما آمادگی مبادله فرهنگی ندارد. چنانکه به وضوح می‌بینیم برخوردهای فرهنگی کاملاً یکسویه است. انتظار این است که همه چیز را از ما بپذیرند و در مقابل هیچ چیز را قبول نکنیم.

۳- ضوابط و مقررات و زیربنای فعلی کشور هیچ زمینه‌ای برای بهره‌گیری از هم‌افزایی ایجاد نمی‌کند. حتی اگر هم‌افزایی قابل حصول هم باشد، به علت مشکلات انتقال سود، طرف خارجی از آن بی‌بهره خواهد ماند.

۴- با سرمایه‌گذاری خارجی البته فاصله تولید کننده و مشتری کوتاه می‌شود و در بیشتر موارد هزینه‌ها هم کاهش می‌یابد ولی باز هم به دلیل مشکل انتقال منافع به خارج از کشور، چیزی از این رهگذر نصیب طرف خارجی نمی‌شود.

۸- شرایط لازم جهت تشویق سرمایه‌گذاران خارجی برای سرمایه‌گذاری در ایران:

آنچه در حد این گفتگوست می‌تواند در دو بخش طبقه‌بندی شود. اول شرایط کلان سیاسی و اقتصادی کشور و دوم، شرایط خرد مربوط به منافع موجه و تضمین‌ها و حمایت‌های قانونی نسبت به سرمایه‌گذاران خارجی.

شرایط کلان سیاسی و اقتصادی کشور را هم می‌توان بصورت زیر خلاصه نمود:

واحدها.

بنابر این باید دید چه شرایطی در کشور باید فراهم گردد و تداوم یابد تا سرمایه‌گذاران و سرمایه‌داران خارجی برای آوردن واقعی سرمایه‌های خود به ایران و بکار انداختن آن جهت سرمایه‌گذاری صنعتی و تولیدی تشویق گردند.

۷- دلایل عدم تمایل سرمایه‌گذاران خارجی به سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران:

برخی از این دلایل به شرح زیر است:

۱- بازار ما بسته است. ما با وضع مقررات گوناگون ورود خارجی‌ان را به شدت توسط دولت کنترل می‌کنیم. توان دسترسی به بازارهای خارجی هم تقریباً صفر است. پس سرمایه‌گذار خارجی نمی‌تواند به امید گسترش، بازارش در ایران سرمایه‌گذاری کند.

اشتغال بخصوص در بخشهای تولیدی. ۲- پائین بودن نرخ پس‌انداز ملی و کافی نبودن امکانات سرمایه‌گذاری داخلی.

۳- گرایش عمومی فعالیتهای اقتصادی به سمت فعالیتهای اقتصادی بخش خدمات بیش از تناسب لازم.

۴- عقب‌افتادگی در سطح تکنولوژی و دانش فنی با توجه به سرعت روزافزون پیشرفت تکنولوژی در کشورهای پیشرفته صنعتی از جمله در پرتو انقلاب اطلاعاتی.

۵- عدم دسترسی به بازار جهانی و ضعف در توان، مهارت و امکانات واقعی صادرات کالاهای صنعتی غیرنفتی و غیرشستی.

۶- کاستی‌های فرهنگ صنعتی و آثار آن در ضعف مدیریت مؤثر و بهینه واحدهای بزرگ صنعتی و تولیدی و فاصله زیاد در استفاده از آخرین تکنولوژی‌های نرم‌افزاری برنامه‌ریزی و مدیریت و بهره‌وری این

● کشورهای آسیای شرقی بیش از نیمی از جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را به خود اختصاص می‌داده‌اند.

۱- بهبود سریع جایگاه سیاسی ایران در جامعه جهانی و حضور فعال و مقبول آن بعنوان قدرت بزرگ اقتصادی و منطقه‌ای.

۲- گسترش و تقویت این باور در سطح ملی و جهانی که ایران بعنوان یک جامعه مدنی تابع حکومت قانون (Rule of Law) است و زدودن هر نوع شبهه در این جهت‌گیری و گرایش اعلام شده دولت.

۳- ادامه و سرعت دادن به سیاست تعدیل اقتصادی و ایجاد پایه‌های محکم برای شناور بودن نرخ تبدیل ریال به ارزهای معتبر خارجی و ثبات نسبی آن در میان مدت.

۴- ایجاد اطمینان در محافل مالی و اقتصادی خارجی و بین‌المللی که سیاستهای اقتصادی و ارزی ایران از ثبات نسبی برخوردار خواهد بود و دستخوش نوسانات و تغییرات سریع، شتابزده و مقطعی نخواهد بود.

مهمترین مصادیق شرایط خود را هم می‌توانیم به قرار زیر فهرست کنیم:

۱- فراهم کردن امکانات برقراری پوشش بیمه‌ای توسط سازمانهای دولتی و نیمه دولتی کشورهای پیشرفته صنعتی برای

پوشش بیمه صادراتی نسبت به سرمایه‌های خارجی که اتباع آن کشورها به ایران می‌آورند.

۲- امکانات سرمایه‌گذاری خارجی در سهام شرکتهای مختلط در حد داشتن اکثریت سهام و از آن طریق، کنترل مدیریت شرکت.

۳- امکانات فعالیتهای سالم مدیران و کارشناسان خارجی در ایران در رده‌های مختلف مشاغل مدیریتی شرکتهای مختلط بدون دغدغه خاطر و نگرانیهای بی‌مورد.

۴- امکانات ساده و سریع ورود و خروج سرمایه خارجی و منافع حاصل از آن.

۵- نداشتن ریسک از دست دادن ارزش و قدرت غیرواقعی سرمایه وارداتی یا کاهش شدید آن ناشی از نوسانات نرخ تبدیل ریال ایران به ارزهای خارجی.

۶- امکانات ورود ماشین‌آلات، تجهیزات و مواد اولیه برای بهره‌برداری از سرمایه‌گذاری انجام شده در واحد تولیدی مربوطه.

۹- شاخص رقابت‌پذیری

کشورها: مجمع اقتصاد جهانی (World

Economic Forum) با بهره‌گیری از مطالعات و تحقیقات انجام شده در جهان در

پی‌یافتن نگرشی جامع به رشد اقتصادی کشورهای جهان است. این مجمع که مرکز آن

در ژنو سوئیس است، سالانه گزارشی تحت عنوان گزارش رقابت‌پذیری جهانی منتشر

می‌کند و در این گزارش با نگرشی جامع، هشت عامل محوری که با هم رشد اقتصادی

کشورهای مختلف جهان را توضیح می‌دهد، معرفی می‌کند. در گزارش مجمع، این هشت عامل در یک شاخص به نام شاخص رقابت‌پذیری (CI)، (Competitiveness Index) تلفیق شده‌اند و براساس این شاخص، ۴۹ کشور جهان در سال ۱۹۹۶ و ۵۳ کشور جهان در سال ۱۹۹۷ مورد مقایسه قرار گرفته و رتبه‌بندی شده‌اند. مطالعات اقتصادسنجی این مجمع نشان می‌دهد که هرچه در یک کشور شاخص رقابت‌پذیری بالاتر باشد، نرخ رشد اقتصادی نیز بالاتر است. باتوجه به توضیح اخیر، در جدول (۲) شاخص رقابت‌پذیری برای کشورهای منتخب، نشان داده شده است.

۱۰- شناخت عوامل محاسبه شده

در تعیین شاخص رقابت‌پذیری:

همانطور که گفته شد، شاخص رقابت‌پذیری نگرشی جامع به عوامل رشد دارد. در بررسی نحوه محاسبه شاخص رقابت‌پذیری، هشت عامل سازنده این شاخص می‌باشند. بعبارت دیگر برای رشد اقتصادی، هشت عامل مهم شناسایی شده است که از تلفیق این هشت عامل، شاخص درجه رقابت‌پذیری محاسبه می‌گردد. این هشت عامل عبارتند از:

۱- باز بودن اقتصاد و چگونگی و میزان ادغام کشور در نظام اقتصاد جهانی.

۲- میزان کارایی دولت.

۳- درجه کارایی بازار سرمایه برای تخصیص منابع.

۴- کیفیت و کمیت زیر بناها.

جدول (۱) - شاخص رقابت پذیری کشورهای منتخب جهان در سالهای ۱۹۹۶ و ۱۹۹۷

رتبه ۹۶	رتبه ۹۷	شاخص ۹۷	کشور	رتبه ۹۶	رتبه ۹۷	شاخص ۹۷	کشور
۲۹	۲۸	۰/۱۱	مصر	۱	۱	۲/۳۲	سنگاپور
۳۶	۲۹	۰/۰۶	چین	۲	۲	۲/۰۶	هنگ کنگ
۳۴	۳۰	۰/۰۵	پرتغال	۴	۳	۱/۶۱	آمریکا
۲۵	۳۱	-۰/۰۷	بلژیک	۸	۴	۱/۳۸	کانادا
۳۵	۳۲	-۰/۰۸	جمهوری چک	۳	۵	۱/۲۲	نیوزیلند
۳۳	۳۳	-۰/۱۱	مکزیک	۶	۶	۱/۱۷	سوئیس
۳۱	۳۴	-۰/۱۱	فیلیپین	۱۵	۷	۱/۱۴	انگلستان
-	۳۵	-۰/۳۸	اسلواکی	۹	۸	۱/۰۵	تایوان
۴۲	۳۶	-۰/۴۵	ترکیه	۱۰	۹	۱/۰۴	مالزی
۳۷	۳۷	-۰/۴۸	آرژانتین	۷	۱۰	۱/۰۴	نروژ
۲۷	۳۸	-۰/۵۲	ایسلند	۵	۱۱	۰/۹۶	لوکزامبورگ
۴۱	۳۹	-۰/۶۸	ایتالیا	۱۷	۱۲	۰/۹۳	هلند
۳۸	۴۰	-۰/۶۹	برو	۱۸	۱۳	۰/۹۲	شیلی
۴۰	۴۱	-۰/۸۱	کلمبیا	۱۳	۱۴	۰/۹۱	ژاپن
۴۸	۴۲	-۰/۸۴	برزیل	۳۰	۱۵	۰/۸۲	اندونزی
۲۸	۴۳	-۰/۸۵	اردن	۲۶	۱۶	۰/۸۱	ایرلند
۴۳	۴۴	-۰/۸۹	آفریقای جنوبی	۱۲	۱۷	۰/۷۸	استرالیا
۴۵	۴۵	-۰/۹۲	هند	۱۴	۱۸	۰/۶۷	تایلند
۴۶	۴۶	-۱/۰۱	مجارستان	۱۶	۱۹	۰/۶	فنلاند
۴۷	۴۷	-۱/۱۰	ونزوئلا	۱۱	۲۰	۰/۵۸	دانمارک
۳۹	۴۸	-۱/۱۰	یونان	۲۰	۲۱	۰/۵۴	کره جنوبی
-	۴۹	-۱/۲۰	ویتنام	۲۱	۲۲	۰/۳۸	سوئد
۴۴	۵۰	-۱/۲۷	لهستان	۲۳	۲۳	۰/۳۰	فرانسه
-	۵۱	-۱/۴۲	زیمبابوه	۲۴	۲۴	۰/۲۴	اسرائیل
-	۵۲	۱/۳۷	اکراین	۲۲	۲۵	۰/۲	آلمان
۴۹	۵۳	-۱/۸۹	روسیه	۳۲	۲۶	۰/۲	اسپانیا
				۱۹	۲۷	۰/۲	اتریش

۵- میزان فن آوری.

در مقایسه با سطح جهانی.

کار.

۶- کیفیت مدیریت بنگاههای اقتصادی

۷- میزان کارایی و انعطاف پذیری بازار

۸- تناسب نهادهای اجتماعی و سیاسی

با رشد اقتصادی.

رتبه رقابت پذیری و نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه نیز برای مناطق مختلف در جدول (۳) نشان داده شده است. بر اساس مطالعات و محاسبات اقتصادسنجی انجام شده، ارتباط مثبت و قوی بین شاخص رقابت پذیری و رشد تولید سرانه بدست آمده است.

چین، ایالات متحده، هندوستان، اندونزی و برزیل به ترتیب بیشترین میزان سرمایه گذاری مستقیم خارجی را جذب می کنند.

جدول (۳) - رشد و رتبه رقابت پذیری مناطق مختلف جهان (۱۹۹۷)

منطقه	رتبه رقابت پذیری	نرخ رشد تولید سرانه ۱۹۹۱-۹۶	نرخ رشد تولید سرانه ۱۹۹۶
اتحادیه اروپا	۲۷	۱/۴	۱/۶
کشورهای انگلوساکسون	۹	۲/۷	۲/۵
کشورهای آمریکای لاتین	۳۶	۴/۳	۱/۷
کشورهای با اقتصاد کوچک و پویا	۵	۴/۷	۲/۸
کشورهای آسیای شرقی	۱۹	۶/۸	۵/۴
کشورهای در حال گذر	۴۵	-۲/۸	۱/۶

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۱۱- رابطه بسین شاخص رقابت پذیری و سرمایه گذاری مستقیم خارجی:

با مقایسه جداول (۱) و (۲) و انتخاب تعداد هشت کشور از میان آنها برای تخمین رابطه بین آنها بر اساس محاسبات اقتصادسنجی، رابطه زیر حاصل گردیده است:

$$a = 0.8149 + 0.2117b$$

بطوریکه a شاخص رقابت پذیری بوده و b متغیر وابسته در نظر می گیریم و b متوسط

مستقیم خارجی برقرار می باشد. همچنین اگر اطلاعات بدست آمده برای برخی از کشورها را از جدول (۴) با مقادیر شاخص رقابت پذیری آنها از جدول (۲) مقایسه کنیم و بوسیله محاسبات اقتصادسنجی به برآورد رابطه آنها پردازیم، خواهیم داشت:

$$a = -0.0094 + 0.1486b$$

بطوریکه a شاخص رقابت پذیری بوده و b متغیر وابسته در نظر می گیریم و b سرانه سرمایه گذاری خارجی در سال ۱۹۹۵

خالص جریان سرمایه گذاری خارجی در سالهای ۹۶-۱۹۹۰ است و متغیر مستقل فرض می گردد. این هشت کشور عبارتند از کانادا، ژاپن، انگلستان، ایالات متحده، مالزی، اندونزی، تایلند و شیلی. مبنای انتخاب این کشورها، افزایش تقریبی شاخص رقابت پذیری این کشورها در سال ۱۹۹۷ نسبت به سال ۱۹۹۶ می باشد. با توجه به نتایج، یک رابطه نسبتاً قوی بین شاخص رقابت پذیری و سرمایه گذاری

هرچه در یک کشور شاخص رقابت پذیری بالاتر باشد نرخ رشد اقتصادی نیز بالاتر است.

برحسب دلار است و متغیر مستقل فرض می‌گردد. با توجه به محاسبات اقتصادسنجی، یک رابطه نسبتاً قوی بین شاخص رقابت پذیری و سرانه سرمایه گذاری خارجی برقرار می‌باشد.

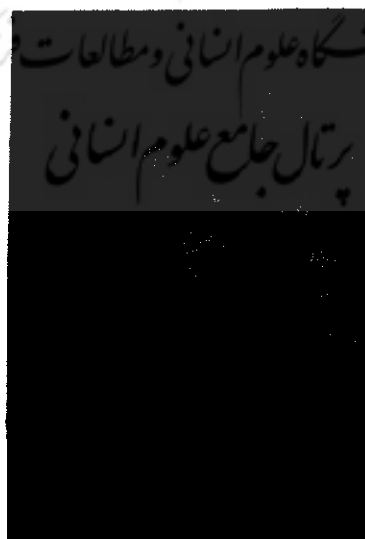
جدول (۴) - سرانه سرمایه گذاری خارجی در سال ۱۹۹۵ (دلار)

رتبه	ورود به ازای هر نفر	کشور
۱	۲۳۱۱	سنگاپور
۳	۹۷۹	لوکزامبورگ
۴	۷۹۳	استرالیا
۵	۷۹۱	دانمارک
۶	۷۰۹	نیوزیلند
۷	۶۹۰	هلند
۸	۶۴۷	ایرلند
۳۹	۳۱	چین

باشد و هم محیطی مناسب برای فعالیتهای تجاری. بدیهی است که تمامی این شرایط با سیاست‌گذاریهای دولت محقق می‌گردد. هر چند در ارتباط با سرمایه گذاری خارجی، تقلیل موانع تأثیر مهمی بر روی انتخاب کشور توسط سرمایه گذار خارجی دارد، اما این نکته به هیچ وجه به معنای عدول از خط مشی‌ها و ضوابط و قوانین داخلی نیست. جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی اثر مهمی بر کشور میزبان و کشور مادر دارد. از دیدگاه سنتی همواره این نگرانی در کشورهای میزبان وجود داشت که چگونه با اثر منفی نقش شرکتهای چند ملیتی برخورد کنند. منظور از این اثر، قدرت این

۱۲- نتیجه گیری:

سرمایه گذاریهای مستقیم خارجی بعنوان یک روش مورد قبول در کشور، قابل توجه می‌باشد. اما باید دانست که پرداختن به این موضوع، علاوه بر اعمال مدیریتی صحیح در زمینه تأمین و تخصیص سرمایه‌های خارجی، مستلزم ایجاد زمینه‌های مناسب برای جذب آنها نیز هست. سرمایه گذاران خارجی هنگامی پذیرای خطرات بالقوه بکار انداختن سرمایه‌هایشان در کشوری بیگانه خواهند بود که آن کشور هم از ثبات سیاسی و هم از ثبات اقتصادی برخوردار باشد. هم قوانین و مقرراتی با ثبات در ارتباط با سرمایه گذاری مستقیم خارجی وجود داشته

شرکتها در استفاده از منابع محلی و حصول سوده‌های انحصاری است. امروزه با وجود رقابتهای مهم محلی و بین‌المللی، این نگرانی تا حدود زیادی مرتفع شده است. از سوی دیگر ظرفیت قانون‌گذاری دولت‌ها در کشورهای در حال توسعه نیز افزایش یافته است. بهترین شیوه مناسب برای جذب سرمایه‌های خارجی با توجه به شرایط فعلی کشور، تأسیس شرکتهای مختلط ایرانی و خارجی است. همچنین بهتر است تا در

گسترش داده و بازارهای جدیدی را بدست آورد که قبلاً برای آن قابل دسترسی نبوده است. همه این عوامل می‌تواند موجب بالا رفتن کارایی تخصیص منابع و رشد بهره‌وری در کشور میزبان شوند. علی‌رغم منافع مثبت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی برای کشور مادر، ملاحظاتی نیز در این زمینه وجود دارد. یکی از این ملاحظات در مورد نقش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر انباشت سرمایه کشور مادر، کاهش مشاغل و در

بهترین شیوه مناسب برای جذب سرمایه‌های خارجی با توجه به شرایط فعلی کشور تأسیس شرکتهای مختلط ایرانی و خارجی است.

قانون جلب و حمایت از سرمایه خارجی که مصوب ۱۳۳۴ است، تغییرات اساسی داده شود. قانون جدید باید واقع‌گرا و جسورانه و با استفاده از تجارب برخی کشورهای موفق جهان باشد. کشورهایی که تمایل به جذب سرمایه‌گذاری خارجی دارند برای سرمایه‌گذاران اولویتهای خاصی پیش‌بینی می‌کنند. از جمله این اولویتهای می‌توان از معافیتهای مالیاتی، یسارانه و پشتیبانی اعتباری نام برد. این قبیل اولویتهای می‌تواند موجب افزایش نرخ بازگشت سرمایه بعد از کسر مالیات گردیده و سرمایه‌گذاران را به سرمایه‌گذاری در یک کشور خاص تحریک نماید. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی می‌تواند به کشور میزبان کمک نماید تا حجم تجارت خارجی خود را

نتیجه، افزایش بیکاری در این کشورهاست. این موضوع در کشورهای اروپای شرقی کاملاً مشهود است. البته می‌توان ادعا کرد که افزایش بیکاری مرتبط با سیاستها و ساختار کلان اقتصادی این کشورهاست و نمی‌توان آنرا به سادگی با سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی مرتبط دانست. آنهایی که در این کشورها نگران افزایش بیکاری به لحاظ خروج سرمایه به منظور سرمایه‌گذاری در سایر کشورها هستند بهتر است به تجربه ایالات متحده و ژاپن توجه کنند. این دو کشور، بیشترین میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را داشته‌اند، در حالی که نرخ بیکاری آنها در میان کشورهای صنعتی جهان، حداقل می‌باشد.

درواقع خروج سرمایه به خارج و احداث واحدهای تولیدی و خدماتی توسط شرکتهای چند ملیتی آمریکایی در سایر کشورها موجب ایجاد مشاغل جدید در ایالات متحده شده که عمدتاً مشاغل پیچیده مرتبط با تکنولوژی پیشرفته جدید را شامل می‌گردد. در مورد اقتصادهای تازه صنعتی شده همانند کره، تایوان، هنگ‌کنگ و سنگاپور ادعا شده است که اگر بنگاههای اقتصادی به سادگی تولیدات کارگرمی و با سطح تکنولوژی پائین خود را به سایر کشورها انتقال دهند، حرکت نردبان ترقی تکنولوژیکی آنها ممکن است با تأخیر روبرو شود. آنچه در عمل اتفاق افتاده مغایر این موضوع است. برای مثال هنگ‌کنگ امروزه خود را بصورت یکی از مراکز پیشرو جهانی از بُعد مالی، تجاری و خدماتی درآورده است. کره، سنگاپور و تایوان هم جایگاه مهمی در میان تولیدکنندگان شناخته شده جهانی در زمینه تولیدات سرمایه‌بر و تکنولوژی‌بر به خود اختصاص داده‌اند و تولیدات و فروش آنها بسیاری از قسمتهای جهان را در بر گرفته است. در نهایت می‌توان گفت که روند گسترده جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در سطح جهان ادامه خواهد یافت. با درک این واقعیت که منافع اقتصادی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی برای کشور میزبان و مادر وزن بیشتری نسبت به اثرات منفی آن دارد. همچنین می‌توان انتظار داشت که کشورها بصورت فزاینده و روزافزونی نسبت به آزادسازی حرکت سرمایه از مرزها، بهبود نهادهای داخلی و عقلایی کردن

آموزش عالی اسلامی کار، تهران، اردیبهشت ۱۳۷۷.
۵- شاهین، آرش، پروژه تحقیقاتی بررسی
مصرف - سرمایه‌گذاری و نرخهای بهره در
تحلیل‌های هزینه منفعت، گروه کارشناسی ارشد
مهندسی صنایع دانشگاه آزاد اسلامی واحد
نجف‌آباد، اصفهان، ۱۳۷۶.

۶- سایر مقالات و مطالب منتشر شده در
شماره‌های مختلف نشریه‌های تدبیر، روش، صنعت
و توسعه، پژوهش و مهندسی و روزنامه‌های داخل
کشور.

7-Jelen, F.C., and Black, J.H.,
COST AND OPTIMIZATION
ENGINEERING, McGraw - Hill
Book Company, New York,
1983.

8 -FeredrickHa, FDI AND
MARKET GROWTH, World
Economic Forum, 1997.

9 -Korea Development Bank,
KDB REPORT, July 1990.

منابع:

- ۱- فیوضات، دکتر ابراهیم، توسعه صنعتی و
موانع آن در ایران، انتشارات چاپخش، تهران،
۱۳۷۴.
- ۲- اداره کل کار و امور اجتماعی استان اصفهان،
مجموعه مقالات برگزیده سمینار توسعه صنعت،
اصفهان، ۱۳۷۳.
- ۳- رستگار، اسفندیار، اقتصاد جهان تا سال
۲۰۰۰، مؤسسه چاپ و انتشارات وزارت امور
خارجه، تهران، ۱۳۷۱.
- ۴- شاهین، آرش، مقاله امنیت اقتصادی
زمینه‌ای برای حمایت از تولید ملی، مجموعه
مقالات دومین سمینار حمایت از تولید ملی، مرکز

سیاست‌های اقتصادی خود اقدام خواهند
نمود تا فضای سرمایه‌گذاری مناسبی برای
شرکت‌های چند ملیتی و یا شرکت‌های مختلط
سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی ایجاد گردد.
نتایج حاصل از این مقاله نشان داد که
می‌توان از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
بعنوان عاملی برای افزایش شاخص
رقابت‌پذیری کشور استفاده نمود و آنرا در
برنامه‌های کلان توسعه سیاسی، اقتصادی
کشور گنجانید و بالاخره با استفاده از فواید
فراگیر آن، ابعاد برنامه‌های اقتصادی کشور را
بنحو مطلوبی از اثرات مثبت آن بهره‌مند
نمود.